

Dr. IVO SPREMIĆ

Izvanredni profesor na Ekonomskom fakultetu Zagreb

REVIZIJA U UVJETIMA RIZIKA*

UDK 657.631

Pregledni članak

Primljeno: 30. rujna 1995.

Sažetak

Inherentni i kontrolni rizik postoje neovisno od obavljanja revizije. Detekcijski rizik je neposredno povezan s revizijskim postupcima koje revizor primjenjuje prilikom obavljanja revizije. Revizor treba utvrditi ukupni rizik revizije kako bi svoju odgovornost za izražavanje mišljenja o financijskim informacijama sveo na prihvatljivu razinu.

Ključne riječi: revizija, rizik revizije, inherentni rizik, kontrolni rizik, detekcijski rizik.

---

* Članak je pod naslovom "RIZIK REVIZIJE" objavljen kao znanstveni pregledni članak u časopisu REVIZIJA HRVATSKOG UDRUŽENJA REVIZORA, Zagreb, br. 1 od 15. svibnja 1995., str. 13-27.

---

1. UVOD

Rizik se općenito može definirati kao "opasnost koja se do stanovite mjere može predvidjeti i odrediti joj se težina"¹

Opasnost je, pak, stanje ili položaj u kojem prijeti ono što je pogibeljno ili zlo, odnosno mogućnost ostvarenja loših djela ili rezultata rada.

---

1 Vladimira Anić: Rječnik hrvatskog jezika, Novi Liber, Zagreb, 1991, str. 626.

Za razliku od nezvjesnosti, rizik se može predvidjeti i odrediti razinu njegove prihvatljivosti. Svaki posao je manje ili više rizičan, pa time i revizorski. S tom činjenicom treba računati prilikom preuzimanja obveze revizije, planiranja, prethodnom i završnom postupku te u konačnici-izražavanju mišljenja o realnosti i objektivnosti financijskih informacija.

Revizor treba utvrditi razinu prihvatljivosti rizika revizije i za nju odgovara, bilo moralno, prema Kodeksu profesionalne etike revizora i/ili materijalno glede naknade štete oštećenim strankama.

2. POIMANJE RIZIKA REVIZIJE

Rizik revizije proizlazi iz mogućnosti da revizor može dati neprimjereno mišljenje o financijskim informacijama koje su **značajno pogrešno iskazane**.

Značajnost se odnosi na **veličinu ili vrstu pogrešnog iskazivanja financijskih informacija**. Stoga može postojati **različita razina značajnosti**, što ovisi o **predmetu revizije i stručnoj prosudbi revizora**.

Velicina pogrešnog iskazivanja odnosi se na vrijednosno značajno pogrešno iskazivanje, bilo na razini pojedinačnih transakcija i stanja računa ili skupno. Pri tome, revizor treba polaziti od toga da je **vrijedno ili brojčano značajno pogrešno iskazivanje od bitnog značenja za ocjenu realnosti i objektivnosti financijskih informacija o kojima se izvješćuje**. Međutim, na veličinu pogrešnog iskazivanja i utvrđivanja različite razine značajnosti mogu utjecati i drugi čimbenici, koje revizor treba uvažiti. U tom smislu posebice upozoravamo na **razmatranje zahtjeva zakona i propisa Republike Hrvatske u kontekstu obavljanja revizije**.

Vrste pogrešnog iskazivanja su različite, a različita je i njihova značajnost na ocjenu objektivnosti i realnosti financijskih informacija. Općenito se može reći da **pogrešna iskazivanja mogu proisteci iz prijevara ili pogrešaka**.

"Izraz 'prijevара' označuje namjerno (podvukao I.S) pogrešan prikaz financijske informacije od jednog ili više pojedinaca menadžmenta, zaposlenih ili trećih stranaka. Prijevара može obuhvatiti:

- a) manipuliranje, falsificiranje ili preinaku knjiženja ili isprave;
- b) protupravno prisvajanje sredstava
- c) obustavljanje ili ispuštanje transakcija iz evidencije ili isprava;
- d) evidentiranje transakcija koje se nisu dogodile; ili
- e) pogrešno primjenjivanje računovodstvenih politika"²

---

2 Međunarodni revizijski standardi (MRevS), prijevod s engleskog jezika, Hrvatsko udruženje revizora, Zagreb, 1993. str. 99. (u daljnjim pozivima -

"Izraz 'pogreška' označuje nenamjerne (podvukao I.S.) pogreške u financijskim informacijama, kao:

- a) matematičke ili tiskarske pogreške što se nalaze u izvješćima i računovodstvenim podacima,
- b) propuste ili pogrešno interpretiranje činjenica, ili
- c) pogrešno primjenjivanje računovodstvenih politika"³

Bitno je naglasiti i to da menadžment odgovara za sprečavanje i otkrivanje prijevara i pogrešaka. S tim u svezi, menadžment organizira odgovarajući sustav internih kontrola. Međutim, revizor treba polaziti od **profesionalne prosudbe da sustav internih kontrola smanjuje ali u potpunosti ne otklanja mogućnosti prijevara i pogrešaka.**

Stoga revizor planira i obavlja reviziju očekujući da će otkriti neka pogrešna iskazivanja, bilo na općoj razini i na razini stanja računa te vrsta transakcija.

Međutim, revizor treba biti svijestan činjenice da **postoji neizbježan rizik revizije da čak neka značajna pogreška neće biti otkrivena, posebice zbog:**

- a) vrste testiranja koje provodi;
- b) drugih pratećih ograničenja u reviziji koju obavlja i
- c) ograničenja koja su svojstvena bilo kojem sustavu interne kontrole.

Stoga, **rizik revizije** uključuje:

- a) **inherentni rizik (engl. Inherent risk - IR)**; - rizik da će se pojaviti značajne pogreške u financijskim informacijama.
- b) **kontrolni rizik (engl. Control risk - IC)** - rizik da sustav internih kontrola neće spriječiti ili otkloniti takve značajne pogreške, i
- c) **detekcijski rizik ili rizik neotkrivanja (engl. Detection risk - DR)** - rizik da revizor neće svojim postupcima otkriti bilo koju preostalu značajnu pogrešku u financijskim informacijama.

Stoga su **inherentni i kontrolni rizik nezavisni od revizije, a detekcijski rizik je zavisan od obavljanja revizije.**

2.1. Inherentni rizik

"Inherentni rizik znači sumnju koja proizlazi iz značajne pojedinačne ili skupne pogreške u izvještajima glede utvrđivanja ili klasificiranja salda,

MRevS)

3 MRevS, op. cit. str. 99.

pretpostavljajući da nije postojala pripadajuća interna kontrola". (MRevS, str. 49.)

Skupne pogreške procjenjuje revizor na razini **temeljnih financijskih izvještaja**, polazeći od profesionalne prosudbe brojnih čimbenika, kao što su primjerice:

- a) čestitost menadžmenta,
- b) iskustvo menadžmenta, znanje i promjene tijekom razdoblja (npr. neiskustvo menadžmenta može utjecati na pripremu financijskih izvještaja subjekta);
- c) neuobičajeni pritisci na menadžment (npr. okolnosti koje menadžment mogu učiniti sklonim na pogreške u financijskim izvještajima, i to takve kao kada subjekt u nekoj grani doživljava velik broj neuspjeha ili kada subjektu nedostaje dovoljno kapitala za nastavak poslovanja);
- d) priroda poslovnog subjekta (npr. tehnološke zastarjelosti proizvodnje ili usluga, složenost strukture kapitala, značajnost povezanih stranaka, brojnost lokacija te značajnost obilježja proizvodnih kapaciteta);
- e) čimbenici koji utječu na granu u kojoj subjekt posluje (npr. ekonomski i konkurentni uvjeti, promjene u tehnologiji, računovodstvena praksa uobičajena u toj grani djelatnosti, i ako su raspoloživi, financijski trendovi i pokazatelji - vidjeti MRevS, str. 50).

Pogreške na **razini stanja i vrsta transakcija** procjenjuje revizor polazeći od profesionalne prosudbe brojnih čimbenika, kao što su:

- a) stavke financijskih izvještaja vjerojatno su podložne pogreškama (npr. stavka financijskog izvještaja koja je zahtijevala prilagođavanje u proteklom razdoblju);
- b) složenost unutar određenih transakcija koje bi mogle zahtijevati rad drugih stručnjaka;
- c) veličina stanja koja se temelji na prosudbi;
- d) podložnost imovine gubicima ili pronevjerama;
- e) dopuna neuobičajenih i složenih transakcija, posebice na kraju ili blizu kraja godine, i
- f) transakcije ne podliježu uobičajenom načinu obrade. (vidjeti MRevS, str. 50).

U slučaju **nezadovoljavajućeg rezultata procjene ili nedostatka takve procjene**, revizor bi trebao polaziti od spoznaje da je **inherentni rizik visok**.

2.2. Kontrolni rizik

"Kontrolni rizik je rizik pogreške koja se može pojaviti na stanju računa ili vrsti transakcije i koji može biti značajan, pojedinačno ili skupno, zajedno s ostalim pogreškama na stanjima i vrstama transakcija, i koji se

neće pravodobno spriječiti ili otkloniti na temelju sastava interne kontrole. (podvukao I. S.).

Uvijek će postojati neki kontrolni rizik ugrađenog ograničenja bilo kojeg sustava internih kontrola. Da bi revizor mogao odrediti kontrolni rizik, **treba pretpostaviti da je taj rizik visok.** (vidjeti MRevS, str. 215/216).

Kontrolni rizik je uvjetovan učinkovitošću **računovodstvenog sustava i sustava internih kontrola.**

Prema MRvS-u 6. točka 16, revizor treba upoznati računovodstveni sustav klijenta, kako bi mogao uspješnije planirati reviziju te otkriti i utvrditi:

- a) glavne vrste transakcija u poslovanju poduzeća,
- b) na koji način se takve transakcije započinju,
- c) računovodstvenu evidenciju, pomoćne dokumente i posebne račune u financijskim izvještajima, i
- d) računovodstveni i financijski proces izvješćivanja (od početka transakcije do njezina unošenja u financijske izvještaje, uključujući i to kako su podaci elektronički obrađeni).

Sustav interne kontrole obuhvaća uvjete i postupke kontrole, plan organizacije te sve metode i postupke, koje je usvojio menadžment subjekta, a koji mu mogu pomoći da ostvari ciljeve i redovito i uspješno rukovodi poduzećem. To uključuje i **odanost politički menadžmenta, zaštitu imovine, sprečavanje i otkrivanje prijevara i pogrešaka, ispravnost i cjelovitost računovodstvene evidencije, pravodobnost pripreme vjerodostojnih financijskih informacija.** (podvukao I. S.) Sustav interne kontrole proteže se iznad onih pitanja koja se izravno odnose na djelovanje računovodstvenog sustava. (Prema MRevS 6, točka 9.)

Sustav internih kontrola uobičajeno se dijelio na:

- a) računovodstvene (engl. accounting control) i
- b) neračunovodstvene, administrativne ili upravljačke kontrole (engl.: administration control)⁴

Međutim, u inoviranom Međunarodnom revizijskom standardu "Risk assessments and internal control (Procjena rizika i interna kontrola)"⁵ sustav interne kontrole uključuje:

- a) kontrolu okruženja ili sredine (engl. control environment) i
- b) kontrolne postupke ili procedure (engl. control procedures)

Kada se **interne kontrole odnose na računovodstveni sustav**, onda su kontrolni postupci povezani s ciljevima računovodstvenog sustava, i to:

⁴ J. J. Willingham D.R. Camichael: Auditing Concepts and Methods, McGraw - Hill Book 1979, str. 200.

⁵ Vidjeti IFAC: IFIAC Handbook 1994, str. 111/112.

- a) transakcije su provedene u skladu s općim ili posebnim dopuštenjem menadžmenta,
- b) sve transakcije su odmah evidentirane u tekućim iznosima, na odgovarajućim računima (kontima) i u računovodstvenom razdoblju u kojem se provode tako da dopuštaju sastavljanje financijskih informacija unutar okvira priznatih računovodstvenih politika i odražavaju odgovornost za imovinu;
- c) pristup imovini dopušten je samo u skladu s ovlaštenjem menadžmenta; i
- d) utvrđena odgovornost za imovinu uspoređuje se s postojećom imovinom u prihvatljivim razmacima i primjerenim aktivnostima koje se poduzimaju s obzirom na bilo kakve razlike (vidjeti MRevS 6. točka 13.)

Glede **kvalitete dokaznih postupaka**, revizorovo zapažanje daje veće jamstvo nego dokazi prikupljeni na temelju zahtijeva na koje odgovaraju drugi, bez obzira na primjenjivane postupke.

2.3. Međusobna povezanost inherentnog i kontrolnog rizika

Inherentni i kontrolni rizik postoje i neovisno od revizije. Proizlaze iz funkcije poslovanja klijenta, pa zato na njih **revizor ne može bitnije utjecati**. Međutim, u interesu je revizora da ocjeni inherentni i kontrolni rizik kako bi rizik revizije sveo na prihvatljivu razinu.

Prigodom ocjene inherentnog i kontrolnog rizika revizor treba voditi računa o tome da su u **većini slučajeva ovi rizici međusobno u visokoj ovisnosti**. Naime, menadžment želi umanjiti inherentni rizik, organizirajući računovodstveni sustav i sustav interne kontrole, na način da pokuša spriječiti i otkloniti eventualne prijevare i pogreške. Bez obzira i na adekvatno funkcioniranje računovodstvenog sustava i sustava interne kontrole, **može se pretpostaviti da ti sustavi neće otkriti ili spriječiti značajne pogreške u financijskim informacijama**.

Stoga je primjerenije povezivati procjenu inherentnog i kontrolnog rizika, a ne procjenu vršiti odvojeno.

2.4. Rizik neotkrivanja (detekcijski rizik)

"Rizik neotkrivanja sastoji se u tome da postupci revizora neće otkriti pogrešno iskazivanje koje postoji u okviru stanja računa ili vrsta transakcija i koje bi moglo biti značajno ili samo za sebe, ili združeno s drugim pogrešnim iskazivanjima na drugim računima ili kod drugih transakcija" (točka 15. MRevS 25.)

Stoga je stupanj rizika neotkrivanja, za razliku od inherentnog i kontrolnog rizika, neposredno povezan s revizijskim postupcima.

Određeni stupanj rizika neotkrivanja bit će prisutan i ako revizor ispita odnosno provjeri i sto posto stanja računa ili vrste transakcija. To iz razloga, jer revizor može:

- a) upotrijebiti neprimjereni revizijski postupak,
- b) pogrešno upotrijebiti primjereni revizijski postupak, ili
- c) pogrešno protumačiti rezultate revizije. (vidjeti MRevS 25. točku 15.)

Pošto revizor u praksi najčešće ne može provjeriti sto posto stanja računa ili vrsta transakcija, već provjeru treba obaviti na temelju odabranog uzorka stanja računa ili vrsta transakcija, rizik neotkrivanja se razdvaja i sastoji od:

- a) alfa rizika i
- b) beta rizika.

Alfa rizik ili rizik nepravilnog odbacivanja (engl. risk of incorrect rejection) - "to je rizik kada rezultat, iako dobiven uzorkom, ne podržava zaključak da je evidentirano stanje računa bitno pogrešno iskazano - stvarno do značajne pogreške nije došlo" (prema MRevS 19. str. 163)

Odnosno, rizik da će rezultat uzorka podržavati odbacivanje pravilnog evidentiranja stanja računa.⁶

Beta rizik ili rizik nepravilnog prihvaćanja (engl. risk of incorrect acceptance) - "to je rizik kada rezultat, iako dobiven uzorkom, podržava zaključak da evidentirano stanje računa nije bitno pogrešno iskazano - stvarno je došlo do značajne pogreške" (prema MRevS 19. str. 164.).

Odnosno, beta rizik je rizik da će rezultat uzorka podržavati prihvaćanje evidentiranog stanja računa, koje je bitno pogrešno iskazano.⁷

Beta rizik je najriscantniji rizik revizije na temelju uzorka.

2.5. Međusobna povezanost inherentnog, kontrolnog i detekcijskog rizika (rizika neotkrivanja)

Prethodno je naglašena visoka razina međusobne ovisnosti inherentnog i kontrolnog rizika. To iz razloga jer oni postoje i neovisno od revizije.

Međutim, **postoji i međusobna povezanost inherentnog, kontrolnog i detekcijskog rizika.** To iz razloga jer su oni sastavni dijelovi rizika revizije (vidjeti sliku 1.).

6 Vidjeti: Meigs, Whittington, Pany, Meigs Homewood, Illinois, 1988, str. 385 Principles of Auditing

7 Vidjeti: Meigs, Whittington, op. cit, str. 315.

Prihvatljiva matrica promjenjivog rizika neotkrivanja (detekcijski rizik)
Revizorova ocjena kontrolnog rizika je:

	visoka	niska	srednja	niska
Revizorova ocjena inherentnog rizika je:	visoka	niska	niska	srednja
	srednja	niska	srednja	visoka
	niska	srednja	visoka	visoka

Izvor: MReLS 25, dodatak, str. 218.

Slika 1.: PRIHVATLJIVA MATRICA PROMJENJIVOG DETEKCIJSKOG RIZIKA

Matrica prikazuje prihvatljivu razinu rizika neotkrivanja (detekcijski rizik), polazeći od ocjene inherentnog i kontrolnog rizika. Ako revizor inherentni i kontrolni rizik ocijeni na **visokoj razini**, što bi u našim uvjetima za sada trebalo biti uobičajeno, onda revizor **prihvaća i viši rizik neotkrivanja - detekcijski rizik**, pri čemu ostaje **ukupan rizik revizije još uvijek na prihvatljivo niskoj razini**. Prema tome, mora postojati obrnuti odnos između zbirnog stupnja obilježja inherentnog i kontrolnog rizika te detekcijskog rizika, što je utvrdio revizor.

"U oba slučaja, pri postizanju prihvatljive razine rizika neotkrivanja nužno uzimati u obzir vrstu, vremenski okvir i obujam dokaznih postupaka" (MRevS 25. str. 219).

3. PROCJENA RIZIKA REVIZIJE

Procjenu ukupnog rizika revizije (AuR) jednostavno je prikazati jednadžbom:⁸

$$\text{Audit risk (AuR)} = \text{Inherent risk (IR)} \times \text{Internal control risk (IC)} \times \text{Detection risk (DR)}.$$

odnosno:

$$\text{AuR} = \text{IR} \times \text{IC} \times \text{DR}$$

Jednadžba je veoma jednostavna i daje egzaktni rezultat, ako se uvrste pouzdani parametri. Primjerice, ako je revizor ocijenio inherentni rizik (IR) 90%, kontrolni rizik (IC) 50% i detekcijski rizik (DR) 20%, onda je:

$$\text{AuR} = 0.90 \times 0.50 \times 0.20$$

⁸ J. C. Robertson, F. C. Davis: Auditing, Fifth Edition, Irwin, Homewood, Illinois, 1988, str. 210.

$$\text{AuR} = 0.09$$

$$\text{AuR} = 9\%$$

To znači da je ukupni rizik revizije (AuR) 9% a pouzdanost 91%.

Međutim, prigodom procjene rizika revizije (AuR), treba se polaziti od ovih ograničenja:

a) revizor ne može procijeniti inherentni rizik na nultoj osnovici (IR=0), jer je onda:

$$\text{AuR} = \text{IR} (=0) \times \text{IC} \times \text{DR}$$

$$\text{AuR} = 0.$$

b) revizor ne može procijeniti niti kontrolni rizik (IC) na nultoj osnovici (IC=0), jer je onda:

$$\text{AuR} = \text{IR} \times \text{IC} (=0) \times \text{DR}$$

$$\text{AuR} = 0.$$

c) revizor ne može procijeniti inherentni rizik (IR), kontrolni rizik (IC) i detekcijski rizik (DR) na visokoj razini (100%), jer bi onda rizik revizije bio neprihvatljiv, odnosno:

$$\text{AuR} = 1.00 \times 1.00 \times 1.00$$

$$\text{AuR} = 100\%$$

Stoga, revizor najčešće polazi od ukupnog rizika revizije (AuR) koji može maksimalno prihvatiti. Tada se traži detekcijski rizik. Prema jednažbi 1, detekcijski rizik (DR) jest:⁹

$$\text{DR} = \frac{\text{AuR}}{\text{IF} \times \text{IC}} \quad (2)$$

Pretpostavimo da je revizor maksimalno spreman prihvatiti ukupni rizik revizije (AuR) od 5%, da je inherentni rizik (IR) procijenio 100% i kontrolni rizik (IC) 50%, onda prema jednažbi (2) detekcijski rizik (DR) jest:

$$\text{DR} = \frac{0.05}{(1.00 \times 0.50)}$$

$$\text{DR} = \frac{0.50}{0.05}$$

$$\text{DR} = 10\%$$

Kako je navedeno, detekcijski rizik (DR) sastoji se od alfa (AR) i beta rizika (TD), prema tome:¹⁰

9 J. C. Robertson, F. C. Davis: Auditing, op. cit. str. 316.

10 J. C. Robertson, F. C. Davis: Auditing, op. cit. str. 316.

$$DR = AR \times TD$$

Polazeći od jednadžbe (1), dobivamo proširenu jednadžbu izračunavanja ukupnog rizika revizije, odnosno;

$$AuR = IR \times IC \times AR \times TD$$

Alfa rizik (AR) i beta rizik (TD) mogu se neovisno kontrolirati, a da ukupan rizik revizije bude na prihvatljivoj razini (vidjeti tablicu 1.).

KOEFICIJENTI ALFA I BETA RIZIKA.¹¹

Tablica 1.

Prihvatljiva razina rizika (alfa i beta)	Koeficijent alfa rizika	Koeficijent beta rizika
1%	2.58	2.33
5%	1.96	1.64
10%	1.64	1.28
15%	1.44	1.04
20%	1.28	0.84
25%	1.15	0.67
30%	1.04	0.52
40%	0.84	0.25
50%	0.67	0.00

Primjerice, možemo alfa i beta rizik držati na 10% (kao u našem primjeru) a da ukupan rizik revizije bude 5%.

Pored toga, možemo beta rizik držati na 25% i tražimo alfa rizik. Prema jednažbi (4), alfa rizik jest (AR):

$$AR = \frac{AuR}{(IR \times IC \times TD)}$$

$$AR = \frac{0.05}{(1.00 \times 0.50 \times 0.25)}$$

$$AR = 40\%$$

¹¹ W. B. Meigs, O. R. Whittington, R. P. Pany, R. F. Meigs: Principles of Auditing, op. cit. str. 314.

To znači da revizor može prihvatiti alfa rizik do 40% i beta rizik do 25% ili što odgovara detekcijskom riziku 10%, a da ukupni rizik revizije bude 5%.

Kontroliranje alfa rizika je relativno jednostavno, jer je on komplement pouzdanosti testova suglasja. U našem hipotetičkom primjeru uz pouzdanost testova suglasja od 60% alfa rizik je ograničen 40%.

Međutim, revizor u praksi obično polazi od procjene beta rizika (TD) jer on može imati posljedicu na izražavanje mišljenja, ako se ne pronađu značajne pogreške u financijskim informacijama. Stoga se jednadžba (4) može izraziti i ovako:

$$TD = \frac{AuR}{(IR \times IC \times AR)}$$

Primjerice, revizor želi zadržati ukupni rizik revizije (AuR) do 5%, procijenio je inherentni rizik (IR) sa 100%, kontrolni rizik (IC) 50% i alfa rizik 40%. Prihvatljiva razina beta rizika (TD) jest:

$$TD = \frac{0.05}{(1.00 \times 0.50 \times 0.40)}$$

$$TD = 20\%$$

Znači, revizor može prihvatiti beta rizik (TD) do 20% ako želi zadržati ukupni rizik revizije na 5%.

Pošto je beta rizik izuzetno bitan, najčešće se u praksi kontrolira **sužavanjem ili širenjem intervala preciznosti u postupcima**. Pri tome vrijedi temeljno pravilo, koje glasi **što je interval preciznosti uži, manji je beta rizik i obrnuto**.

Preciznost (P) se može izračunati ovako:¹²

<i>Preciznost =</i>	$\frac{\text{Pogreška koja se može maksimalno prihvatiti}}{1 + \frac{\text{Koeficijent beta rizika}}{\text{Koeficijent alfa rizika}}}$
---------------------	--

Pretpostavimo da kod procjene klijentovih potraživanja revizor može maksimalno prihvatiti pogrešku od + ili - 400.000,00 \$. Alfa rizik (AR) je

¹² W. B. Meigs, O. R. Whittington, K. R. Pany, R. F. Meigs: Principles of Auditing, op. cit. str. 314 i 315.

ograničen na 40% (prema tablici 1. koeficijent alfa rizika jest 0.84) a beta rizika (TD) na 25% (koeficijent beta rizika jest 0.67).¹³

Interval preciznosti (P) jest:

$$P = \frac{400,000}{1 + \frac{0.67}{0.84}}$$

$$P = 222,518 \$$$

Interval preciznosti se zaokružuje na manji broj, odnosno + ili - 220.000 \$ jer se na taj način smanjuje beta rizik.

4. ZAKLJUČAK

Inherentni i kontrolni rizik postoje i neovisno od revizije. Stoga na njih revizor ne može bitnije utjecati, ali ih treba ocijeniti, kako bi rizik revizije sveo na prihvatljivu razinu.

Ocjena inherentnog i kontrolnog rizika može se vršiti odvojeno ili povezano. U većini slučajeva inherentni i kontrolni rizik međusobno su u visokoj ovisnosti, pa je preporučljivo njihovu ocjenu vršiti povezano, a ne odvojeno.

Za razliku od inherentnog i kontrolnog rizika, rizik neotkrivanja ili detekcijski rizik je neposredno povezan s revizijskim postupcima. Određeni stupanj detekcijskog rizika bit će prisutan i ako revizor provjeri i sto posto stanja računa ili vrsta transakcija. Međutim, revizor u praksi najčešće ne može izvršiti takve provjere, već provjeru stanja računa ili vrsta transakcija obavlja na temelju odabranog uzorka i tako donosi mišljenje o objektivnosti i realnosti financijskih informacija. Stoga se detekcijski rizik usmjerava ka riziku obavljavanja revizije na temelju uzorka, i raščlanjuje na alfa i beta rizik.

U praksi bi revizori trebali polaziti od procjene ukupnog rizika revizije, koji mogu maksimalno prihvatiti. Nakon procjene inherentnog i kontrolnog rizika, koje bi u postojećim uvjetima trebalo procjenjivati na visokoj razini, težište se usmjerava na alfa i beta rizik. Procjena alfa i beta rizika može se vršiti skupno i odvojeno. Zbog značenja beta rizika, dajemo prednost odvojenoj procjeni tih razlika s naglaskom na kontrolu beta rizika.

¹³ W. B. Meigs, O. R. Whittington, K. R. Pany, R. F. Meigs: Principles of Auditing, op. cit. str. 314 i 315.

6. LITERATURA

1. IFAC: IFAC HANDBOOK, 1994.
2. Kovačević, T., Revizija u tržišnom gospodarstvu, Informator, Zagreb, 1993
3. Međunarodni revizijski standardi (prijevod s engleskog jezika), Hrvatsko udruženje revizora, Zagreb, 1993.
4. Meigs, W. B., Whittington, O. R., Pany, K. R., Meigs, R. F., Principles of Auditing, Homewood, Illinois, 1988.
5. Robertson, J. C., Davis, F. G., Auditing, Irwin, Homewood, Illinois, 1988.
6. Spremić, I., Revizija i kontrola u funkciji menadgera, Hotelijerski fakultet, Opatija, 1993
7. Willingham, J. J., Camichael, D. R., Auditing Concepts and Methods, McGraw-Hill Book Company, New York, 1979.
8. Žager, L., Žager, K., Međunarodni računovodstveni standardi, revizija i finansijski izvještaji, Progres, Zagreb, 1993.

STRUČNE RADOVE

PROFESSIONAL PAPERS

Ivo Spremić, PhD

Associate Professor

Faculty of economy, Zagreb

AUDITING IN CONDITIONS OF RISK

Summary

Inherent and control risks exist independently of auditing itself, whereas the detection risk is directly related to auditing operations employed by the auditor. The auditor should determine an overall auditing risk in order to reduce his responsibility for expressing his opinion about financial information to the acceptable level.

Key words: auditing, auditing risk, inherent risk, detection risk